

CONV 472/02

WG XI 6

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: η Γραμματεία

Αποδέκτης: η Ομάδα Εργασίας XI «Κοινωνική Ευρώπη»

Θέμα : Σύνοψη των εργασιών της συνεδρίασης της 11 Δεκεμβρίου 2002**1. Ουσιαστικές αξίες της Ένωσης**

Όσον αφορά τις ουσιαστικές αξίες στον κοινωνικό τομέα που θα πρέπει να περιλαμβάνει το άρθρο 2 του προσχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης, τα μέλη της ομάδας κατέληξαν ταχέως σε συμφωνία επί των αρχών σύμφωνα με τις οποίες το άρθρο 2 θα πρέπει να είναι σύντομο και ακριβές και ότι θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ αξιών και στόχων, ενώ σε κάθε αξία θα είναι δυνατόν να αντιστοιχούν περισσότεροι του ενός στόχοι. Ως εκ τούτου, εφόσον η ίση μεταχείριση και η ισότητα ευκαιριών αναγνωρίστηκαν ως αξία από το σύνολο της ομάδας, η προώθηση της ίσης μεταχείρισης των φύλων αναγνωρίστηκε ως στόχος που προκύπτει από την εν λόγω αξία.

Ο Πρόεδρος υπενθύμισε στα μέλη της ομάδας ότι το άρθρο 7 ΣΕΕ προβλέπει κυρώσεις κατά των κρατών μελών που δεν τηρούν τις αρχές (ή τις αξίες) της Ένωσης. Παρόμοια πρόβλεψη περιέχει το άρθρο 45 του προσχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης.

Η ομάδα συμφώνησε επίσης, εν προκειμένω, ότι δεν είναι αναγκαίο να επανεξεταστεί ο ευρωπαϊκός Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων αλλά ότι είναι δυνατόν να γίνει αναφορά στο Χάρτη στα πλαίσια του άρθρου 2.

Η ομάδα κατάρτισε έναν πρώτο κατάλογο αξιών που θα μπορούσαν να αναφέρονται στο άρθρο 2 και που περιλαμβάνουν τις ακόλουθες έννοιες:

- η ισότητα, υπό την έννοια της ίσης μεταχείρισης (μη διάκρισης) και των ίσων ευκαιριών,
- η αλληλεγγύη, την οποία προτίμησαν ορισμένοι από την έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης που προτάθηκε από μέλη της ομάδας. Προτάθηκε η κοινωνική δικαιοσύνη να περιλαμβάνεται μάλλον στους στόχους,
- η αξιοπρέπεια του ανθρώπου,
- η αλληλεγγύη και συγκεκριμένα μεταξύ των γενεών,
- η δημοκρατία.

Ορισμένα μέλη πρότειναν επίσης την έννοια της βιωσιμότητας όσον αφορά την οικονομία, την κοινωνική πολιτική και το περιβάλλον, έννοια η οποία και έτυχε ευμενούς υποδοχής από την ομάδα. Ωστόσο, διάφορα μέλη της ομάδας εξέφρασαν την άποψη ότι η βιωσιμότητα δεν αποτελεί αξία αλλά μείζονα στόχο.

Προτάθηκε επίσης η έννοια της ανοχής. Ωστόσο, ορισμένα μέλη θεώρησαν ότι η έννοια της ανοχής δεν είναι επαρκής και ότι θα πρέπει να γίνει πιο συγκεκριμένη μέσω αναφοράς στον αντιρατσισμό και στον πολυπολιτισμικό και πολυεθνικό χαρακτήρα της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Ο Πρόεδρος κάλεσε τα μέλη να καταθέσουν προτάσεις σχετικά με τη διατύπωση του άρθρου 2 του προσχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης.

2. Οι γενικοί στόχοι της Ένωσης

Όσον αφορά τους γενικούς στόχους της Ένωσης που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο άρθρο 3 του προσχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης, η συζήτηση κάλυψε τα εξής σημεία:

Η ομάδα συζήτησε περί του αν οι στόχοι της Ένωσης θα πρέπει να αντιστοιχούν απαραίτητως σε τομείς αρμοδιότητας της Ένωσης ή αν οι στόχοι θα πρέπει να απευθύνονται και στα κράτη μέλη εντός της σφαίρας των αρμοδιοτήτων τους, δεδομένου ότι η οικονομική πολιτική αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, η κοινωνική πολιτική συντρέχουσα αρμοδιότητα και η απασχόληση συμπληρωματική αρμοδιότητα της Ένωσης. Διάφορα μέλη τόνισαν, εντούτοις, την

ανάγκη ύπαρξης ισορροπίας μεταξύ των στόχων και των μέσων για την υλοποίησή τους. Η άποψη που προέκυψε στο πλαίσιο της ομάδας ήταν ότι οι στόχοι δεν θα πρέπει να περιοριστούν σε αυτό που είναι εφικτό από μόνο την ίδια την Ένωση, αλλά θα πρέπει να απευθύνονται και στα κράτη μέλη εφόσον η Ένωση διαθέτει συμπληρωματικές αρμοδιότητες στους εν λόγω τομείς.

Διάφορα μέλη υπογράμμισαν την ανάγκη να αναγορευθεί η πλήρης απασχόληση ως ένας από τους μείζονες στόχους της Ένωσης, υπενθυμίζοντας ότι τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Λισαβώνας και της Βαρκελώνης υπέδειξαν την πλήρη απασχόληση ως βασικό στόχο των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών. Διάφορα άλλα μέλη δήλωσαν, ωστόσο, ότι ο στόχος που θα πρέπει να επιδιώξει η Ένωση είναι μάλλον ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και ότι το σημαντικό είναι να δημιουργηθούν ευνοϊκοί όροι για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Εν προκειμένω δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια της απασχολησιμότητας («employability»).

Διάφορα μέλη τόνισαν ότι με τον ανωτέρω στόχο θα πρέπει να συνδεθεί η ισότητα των ευκαιριών, η οποία αναφέρεται στις αξίες αλλά που πρέπει κυρίως να αποτελεί στόχο, παραδείγματος χάριν μέσω της ελεύθερης πρόσβασης στην επαγγελματική κατάρτιση η οποία συνδέεται με την αρχή του δικαιώματος στην εργασία όπως ορίζεται στο άρθρο 15 του Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στους στόχους που προτάθηκαν για το άρθρο 3 περιλαμβάνονται η κοινωνική οικονομία της αγοράς, η οικονομική και κοινωνική συνοχή, η δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας, η καθολική κοινωνική προστασία και η πρόσβαση σε αποτελεσματικές και ποιοτικές υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος.

Μερικά μέλη υπενθύμισαν ότι η διατύπωση του άρθρου 3 πρέπει να είναι ισορροπη, δηλαδή να εκτίθεται η διττή επιδίωξη του στόχου, συγκεκριμένα υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας στο πλαίσιο μιας οικονομίας της αγοράς, με μέριμνα για εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας. Άλλοι εξέφρασαν τη γνώμη ότι η διατύπωση στο προσχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης καλύπτει επαρκώς όλους τους επιδιωκόμενους στόχους.

Άλλοι επέστησαν επίσης την προσοχή στο ότι στο κείμενο θα πρέπει να αποφευχθεί η αναφορά σε μέσα και να περιοριστεί στους στόχους.

Η προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών εγκρίθηκε ευρέως από την ομάδα ως ένας από τους στόχους, όπως και η προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης, παράλληλα με τον στόχο υψηλού επιπέδου κοινωνικής προστασίας που ορίζεται στο ισχύον άρθρο 2 ΣΕΚ. Στη συνάρτηση αυτή, προτάθηκε ως στόχος από ένα μέλος η εξασφάλιση καθολικής κοινωνικής προστασίας.

Η ομάδα τόνισε ότι είναι σημαντικό να μη σημειωθεί υποχώρηση σε σχέση με τους στόχους που αναφέρονται στο ισχύον άρθρο 2 ΣΕΚ.

Ορισμένα μέλη εξέφρασαν την επιθυμία να προωθηθούν ως γενικοί στόχοι ορισμένοι ειδικοί στόχοι του άρθρου 3 ΣΕΚ, όπως, για παράδειγμα, εκείνοι που αφορούν την υγεία και την εκπαίδευση. Η καταπολέμηση της οικονομικής ανασφάλειας και του κοινωνικού αποκλεισμού πρέπει επίσης, κατά τη γνώμη ορισμένων μελών, να περιληφθεί στο άρθρο 3 του προσχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος, τονίστηκε ότι συνδέονται με την πρόσβαση κάθε πολίτη στις βασικές υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση κτλ.) και πολλά μέλη υποστήριξαν την συμπερίληψή τους στους στόχους. Οι υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος αποτελούν, κατά την άποψή τους, μέσα για την υλοποίηση του εν λόγω στόχου. Για τον λόγο αυτόν, διάφορα μέλη εξέφρασαν την επιθυμία για μια οριζόντια διάταξη που να εγγυάται την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και, συνεπώς, την παροχή τους, χωρίς απαραίτητα να αποκλείεται η εφαρμογή των κανόνων της εσωτερικής αγοράς στους παρόχους των εν λόγω υπηρεσιών.

Η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς και/ή του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου αναφέρθηκε από διάφορα μέλη ως στόχος της Ένωσης, προκειμένου να διαφυλαχθεί τόσο το υφιστάμενο σύστημα προστασίας όσο και η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Η βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αναφέρθηκε επίσης ως ένας από τους στόχους.

Τέλος, μερικά μέλη υποστήριξαν ως στόχο την οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών και των περιοχών.

3. Οι αρμοδιότητες της Ένωσης

Η ομάδα εξέτασε τις υφιστάμενες αρμοδιότητες που περιλαμβάνει η Συνθήκη. Ενώ μερικά μέλη έκριναν ικανοποιητική την υφιστάμενη δέσμη αρμοδιοτήτων, άλλα εξέφρασαν την επιθυμία να έχει η Ένωση τη δυνατότητα να νομοθετεί και στους τομείς που αποκλείονται από το άρθρο 137 παράγραφος 6 ΣΕΚ, δηλαδή στις αμοιβές, στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στο δικαίωμα για απεργία ή στο δικαίωμα για ανταπεργία (λοκ-άουτ). Μερικά μέλη διατύπωσαν τη γνώμη ότι, εάν διευρυνθούν οι αρμοδιότητες της Ένωσης, οι νέες αρμοδιότητες θα πρέπει να ανήκουν στην κατηγορία των συμπληρωματικών αρμοδιοτήτων.

Άλλα μέλη διαφώνησαν έντονα με την εν λόγω διεύρυνση αρμοδιοτήτων, τονίζοντας ότι το δικαίωμα για απεργία δεν πρέπει να ρυθμίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ομοίως, όσον αφορά τις αμοιβές, επισήμαναν ότι καθορίζονται βάσει εθνικών συλλογικών συμβάσεων και ότι δεν είναι σκόπιμο να καθορίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι υποστηρικτές της συμπερίληψης των αμοιβών στις αρμοδιότητες της Ένωσης δήλωσαν, από τη μεριά τους, ότι το θέμα δεν είναι να καθορίζονται οι μισθοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά να προβλέπεται το δικαίωμα των κοινωνικών εταίρων να τους διαπραγματεύονται.

Τονίστηκε δε ότι η πραγματική διαχωριστική γραμμή μεταξύ των αρμοδιοτήτων σε κοινωνικά θέματα ορίζεται από τη φύση της δράσης της Ένωσης, η οποία είτε νομοθετεί ουσιαστικά είτε περιορίζεται να συνοδεύει τις πολιτικές των κρατών μελών. Στη συνάρτηση αυτή υπογραμμίστηκε ότι όταν πρόκειται για συμπληρωματικές αρμοδιότητες, ο συντονισμός των πολιτικών των κρατών μελών θα πρέπει να εξασφαλίζεται στο επίπεδο της Ένωσης μέσω των γενικών προσανατολισμών που θεσπίζει.

Ορισμένα μέλη τόνισαν ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει πραγματική εσωτερική αγορά χωρίς ενιαία κοινωνικά πρότυπα, χωρίς κοινωνική εναρμόνιση και χωρίς υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος, και ότι οι αρμοδιότητες επί κοινωνικών θεμάτων θα πρέπει να διαρθρωθούν σε σχέση με τις αρμοδιότητες στον οικονομικό τομέα.

Άλλα μέλη επισήμαναν ότι η κοινωνική Ευρώπη υπάρχει και ότι είναι άφθονη η ευρωπαϊκή νομοθεσία στον κοινωνικό τομέα (περίπου 230 νομοθετικά κείμενα, όπως διευκρίνισαν), αλλά ότι απαιτείται καλύτερος συντονισμός μεταξύ των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών και της πολιτικής απασχόλησης, όπως τόνισε και η ομάδα εργασίας «Οικονομική διακυβέρνηση».

Εξετάστηκε επίσης το θέμα της απαίτησης ομοφωνίας στο Συμβούλιο για τα θέματα που αναφέρονται στο άρθρο 137 παράγραφος 3 ΣΕΚ. Μερικοί διερωτήθηκαν αν υφίστανται πραγματικά οι εν λόγω αρμοδιότητες, καθώς η απαίτηση ομοφωνίας δυσχεραίνει κατά πολύ τη θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας στους τομείς αυτούς. Αναφέρθηκαν παραδείγματα, κυρίως σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων και τη μεταφορά των δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Η γενική άποψη της ομάδας εν προκειμένω ήταν ότι θα είναι σκόπιμο να προβλέπεται ειδική πλειοψηφία όσον αφορά τη μεταφορά δικαιωμάτων στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης τα οποία σχετίζονται με διασυνοριακές δραστηριότητες. Η ομάδα θεώρησε ομόφωνα ότι η Ένωση δεν πρέπει να αναμιχθεί στη διαχείριση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και ότι το θεμιτό πεδίο δράσης της σε αυτόν τον τομέα περιορίζεται στις διασυνοριακές περιπτώσεις.

Ορισμένα μέλη εξέφρασαν την επιθυμία να γενικευθεί η ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία σε ολόκληρο τον κοινωνικό και τον φορολογικό τομέα.

Ορισμένα μέλη εξέφρασαν επίσης την επιθυμία να διευρυνθεί η αρμοδιότητα περί της ισότητας των φύλων πέραν του τομέα των ευκαιριών στην αγορά εργασίας και της μεταχείρισης στην εργασία, ώστε να καλύψει όλους τους τομείς της Ένωσης.

Διάφορα μέλη ζήτησαν επίσης να ενισχυθούν οι διατάξεις σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος που αναφέρονται στο άρθρο 16 ΣΕΚ. Η Επιτροπή ανήγγειλε επικείμενη τεχνική συμβολή της εν προκειμένω.

Διάφορα μέλη εξέφρασαν τη λύπη τους για την ισχύτητα των υφιστάμενων διατάξεων της Συνθήκης όσον αφορά την προστασία της υγείας (άρθρο 152 ΣΕΚ) και πρότειναν να ενσωματωθεί στη διατύπωση της Συνταγματικής Συνθήκης η εξέλιξη της νομολογίας στον τομέα αυτόν.

Διάφορα μέλη της ομάδας υπενθύμισαν ότι η αρχή της επικουρικότητας πρέπει να ισχύει και στον κοινωνικό τομέα και ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να είναι σε θέση να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με το επίπεδο κοινωνικής προστασίας που διαθέτει, με την Ένωση να δρα μόνο σε διασυνοριακές περιπτώσεις ή καταστάσεις που επηρεάζουν στην εσωτερική αγορά, παραδείγματος χάριν όσον αφορά τη συμβατότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης για όσους μεταναστεύουν εντός της ΕΕ ή λόγω προβλημάτων ανταγωνισμού που προκαλούνται από τις νομοθεσίες σχετικά με τις ώρες απασχόλησης, ιδιαίτερα στον τομέα των οδικών μεταφορών.

Ενώ ορισμένα μέλη κρίνουν ότι η πολιτική ανταγωνισμού και η εσωτερική αγορά έχουν επιζήμιες συνέπειες για την κοινωνική προστασία, άλλα μέλη κρίνουν ότι η εσωτερική αγορά και οι κανόνες ανταγωνισμού που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μαζί της, δεν έχουν προκαλέσει σε καμία

περίπτωση κοινωνική διάβρωση, αλλά ότι, αντίθετα, μόνο μια αποδοτική οικονομία δύναται να συμβάλει στην ευημερία που είναι απαραίτητη για τη σταθερότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Άλλα μέλη βλέπουν την εσωτερική αγορά ως ένα εργαλείο για την αύξηση της ευημερίας του πληθυσμού, στο οποίο να ενσωματώνονται κατά τέτοιο τρόπο οι υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος ώστε, στο πλαίσιο των κανόνων ανταγωνισμού, να έχουν όλοι πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες ανεξαρτήτως οικονομικών δυνατοτήτων.

Διάφορα μέλη εξέφρασαν την επιθυμία να συγκεντρωθούν σε ενιαίο κεφάλαιο οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με τις αρμοδιότητες στον κοινωνικό τομέα.
